Teodoro Grotuso mirties 200 metinės ir ekskursija po Pasvalio rajoną

Tikriausiai ne visi žino apie Teodoro Grotuso indelį į mokslą, apie jo atradimus. Tai pasaulinės reikšmės fiziko chemikas. Teodoras Grotusas 1805 metais paskelbė pirmąją elektrolizės teoriją, vėliau atrado fosforescencijos dėsnį, svarbiausius fotocheminius dėsnius. Jis laikomas ir vandenilio energetikos teorijos pradininku. Teorijos rado savo pritaikymą ir šiuolaikiniame mokslo ir technologijų kontekste: jomis grindžiama vandenilio energetika, jomis remiantis vykdomi fotovoltinės fizikos ir chemijos tyrimai, o medicinos fizikos prietaisai, veikiantys šių dėsnių pagrindu, padeda spręsti onkologinių ligonių gydymo problemas.

„Emeritus“ klubo narys fizikas doc. Gediminas Adlys suorganizavo mokslo festivalio „Erdvėlaivis Žemė“ rėmuose Teodoro Grotuso mirties 200 metinių minėjimą.

Mokslo festivalio „Erdėlaivis Žemė“ emblema

Pagrindinis renginio tikslas buvo supažindinti moksleivius su Teodoro Grotuso idėjomis. Apie tai moksleiviams pasakojo KTU mokslininkai.

Renginyje dalyvavo per pusantro šimto moksleivių iš įvairių Lietuvos vietų. Į renginį kaip svečiai buvo pakviesti ir „Emeritus“ klubo nariai.

Renginys prasidėjo Žeimelio miestelyje prie š. m. kovo 25 d. atidengto paminklo Teodorui Grotusui

Paminklas Teodorui Grotusui. Skulptorius Kęstutis Balčiūnas

Kartu apžiūrėjome Žeimelio miestelį. Istoriniuose šaltiniuose Želmelio dvaras paminėtas 1500 metais. Dabar Žeimelis paskelbtas Urbanistikos paminklu. Čia veikia Žeimelio gimnazija. Centrinėje aikštėje 1923 metais pasodintas ąžuolas. Prie jo lankėsi prezidentai A. Smetona ir V. Adamkus.

Miestelį puošia gotikinė aikštė su XVIII a. pab. – XIX a. pr. pastatytomis Didžiąja ir Mažąja karčemomis (Žeimelio smuklės), kurių galai buvo pritaikyti gynybai. Dabar čia veikia kavinė ir Pakruojo krašto muziejus Žiemgala. 2021 m. duomenimis Žeimelyje gyveno 709 gyventojai.

Žeimelio ąžuolas

Miestelio centrinė aikštė

Toliau renginys vyko prie T. Grotuso ąžuolo Gedučių kaime. Manoma, kad ąžuolas pasodintas dar Grotusui esant gyvam. Čia buvo pasakytos sveikinimo kalbos. Papasakota apie T. Grotusą. Pagrindinę renginio dalį nuspręsta perkelti į Vaškų gimnaziją. Renginį pradėjo Vaškų gimnazijos direktorė Dalia Remeikienė, kalbėjo renginio organizatorius KTU atstovas Gediminas Adlys ir kiti.

Grotuso ąžuolas Gedučių kaime

Renginio dalyviai prie ąžuolo

Po susitikimo prie ąžuolo apsilankėme prie paminklinio akmens Teodorui Grotusui atminti, apsilankėme prie pastato, kur, kaip manoma, gyveno T. Grotusas, buvo įsikūręs laboratoriją, kurioje atliko savo bandymus.

Paminklinis akmuo Teodorui Grotusui atminti ir bareljefas ant akmens

Toliau renginys persikėlė į Vaškų gimnaziją. Čia KTU mokslininkai supažindino moksleivius su vandenilio gamyba elektrolize, vandenilio panaudojimo transporte galimybėmis, šiuolaikinių chemikų tyrimais. Mokyklos bendruomenė pavaišino skania arbata ir pyragaičiais.

Po apsilankymo Vaškų gimnazijoje emeritai išvyko į Pasvalį. Čia po skanių pietų Pasvalio krašto muziejaus gidė pravedė ekskursiją po Pasvalio miestą. Domėjomės muzikanto Antanėlio istorija, kurio skulptūra įkurdinta ant senojo tilto per Lėvenį likučių.

Legendinis Antanėlis

Netoliese ant Lėvens kranto paminklas iš Pasvalio apylinkių kilusiam įžymiajam poetui tautos žadintojui Bernardui Brazdžioniui.

1907
2002
Bernardas
Brazdžionis
AUKIU AŠ TAUTĄ...

Pasvalio žemės sūnui poetui
BERNARDUI BRAZDŽIONIUI
1907 m. Stebeikėliuose – 2002 m. Los Andžele
Iškėliau, šaukdamas, rankas į dangų juodą:
– Kur tu, tėvyne, kur tu, Lietuva?
Ir kai parpuoliau, bėgdamas per gruodą,
atsakė man: – Aš čia – gyva.
Autoriai, suteikę paminklui eilėraščio vardą, rodo žodžio jėgą – nuo poeto eilių griūna sienos, trupa metalas, byra akmuo.
Pastatytas su Pasvalio savivaldybės pagalba – dr. Prano Kiznio dovana gimtinei ir Lietuvai.
Aikštės architektas – Kęstutis Klivečka
2020 metai

Apsilankėme prie Žalsvojo šaltinio. Jo gylis siekia 21 m., o požeminių urvų ištirtų dalių ilgis, tęsiasi po keliolika metrų. Kadangi Žalsvojo šaltinio vanduo turi mineralinių savybių dar XIX a. buvo bandyta jį panaudoti kurortiniais tikslais. Aplankėme Dubenuotųjų akmenų ir girnapusių kolekciją.

Skulptūra Girnapusių ir dubenuotųjų akmenų parke

Iš Pasvalio patraukėme į Krinčiną. Tai seną praeitį turintis miestelis, istoriniuose šaltyniuose minimas 1554 metais. Čia mus pasitiko Antano Vienažindžio progimnazijos mokytoja Ina. Krinčino mokykla mena seną praeitį. Mokykla į kurta 1611 metais. Mokytoja Ina mums aprodė miestelį, kuriame 2021 m. duomenimis gyvena apie 400 gyventojų.

Apsilankėme Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčioje, pastatytoje 1782 m. Apžiūrėjome bažnyčios interjerą, paveikslus, vargonus. Netoli bažnyčios pastatytas paminklas pokario pasipriešinimo aukoms, išlikęs rūsys kur buvo kankinami partizanai. Verdenių parke yra verdenė, kurios vanduo turi gydomųjų savybių. Apsilankėme Eugenijaus ir Leonardo Matuzevičių memorialinėje sodyboje-muziejuje.

Mokytoja aprodė vaikų darželį, kuriame lankosi 14 vaikų, vienas iš jų ukrainietis. Mokytojos teigimu jis gerai adaptavosi, prisitaikė vaikų darželyje.

Iš Krinčino patraukėme namo į Kauną.

Šalia Krinčino progimnazijos paminklas prieštaringai vertinamam prozininkui, poetui Mykolui Karčiauskui „Žvirgždės poemos“ autoriui, kilusiam iš Krinčino apylinkių

KTU „Emeritus“ klubo narių grupė prie paminklo Teodorui Grotusui